

שמעון לביארי, אחד משלושת השחקנים המופיעים מדי ערב במועדון הסאטירי של בימות, מקדיש את היום לפעילות חלוצית של ממש, שאם כי איננה מוארת באורות הבמה, הרי יש בה כדי להאיר את הדרך לתיאטרון, לדורות הבאים לפחות: הוא מכין את הארכיון הראשון לתיאטרון בי ישראל. ליתר דיוק, זהו הארכיון לתיאטרון רון עברי ואידי, שמשכנו במעטפות, מעטפות, בארונות שבאחד האולמות בבניין מכסיקו, המשמש את הפקולטה לאמנויות ולתיקשורת באוניברסיטת תל-אביב.

שמעון, שהוא עצמו בוגר החוג לתיאטרון של האוניברסיטה, והישתתף ב כמה הצגות בתיאטרון המיקצווי, מוצא עניין רב בעבודתו. אם כי יש בה הרבה בעיות טכניות אפוריות וקטנות, כדוגמת: מה הצורה היעילה ביותר לאיטוף קטעי מאמרים ועיתונים? האם לקרנם, האם להדביקם, איך לשמור על הדפוס שלא יטשטש במגע יד, ברבות השנים? איך לרכז את החומר הרב ביותר על אותה הצגה כך שיתפוס את המקום הזעיר ביותר? איך לשמור הקלטות?

במשך שנה וחצי התלבטו שמעון, וי אנשים אחרים, ביניהם חברים ומרצים מן החוג לתיאטרון בבעיות הללו, ובימים אלו כבר זווט החומר לתוך המעטפות. כל מה שניכתב, ואו הוקלט בחוכניה ובספרייה בימות, בעיתונים ובכלי התיקשורת האחרים ייאסף וימויג, בתקווה שארכיון זה יהיה חלק מארכיון ענק שמתכננת הפקולטה, בהנהלת פרופסור משה לזר, ושיכיל ספרייה לקולנוע ולתיאטרון, ארכיון לתיאטרון ישראלי ואידי, למחול ולמוסיקה ישראלית ואולי גם לתיאטרון כללי, אם

שמעון לביארי, לדורות הבאים

ירצה השם וירצו המשקיעים הנדיבים, ובניתיים, אם יש מישהו הרוצה לפנות את מדפיו מחומר מעלה אבק על תולדות התיאטרון הישראלי ומוכן להקדישו לרשות הכלל — שמעון לביארי, אוניברסיטת תל-אביב, זו הכתובת.

ספרים

עוקי המכר,

אלופי הריקנות

„גלגלים“, מאת ארתור היילי, ב' הוצאת „בנטס“, 1973. 501 עמ'.
Wheels — Arthur Hailey — Bantam 1973
„הבשורה“, מאת אירווינג ואלאס, ב' הוצאת „קורגיי“, 1973. 701 עמ'.
The Word — Irving Wallace — Corgi 1973

שני רבי מכר אלה אשר גרפו הון בשנה האחרונה באמריקה, מוכיחים שהשיטה הישנה והטובה האמרת שהדרך הטובה ביותר להצלחה היא לחקות הצלחה קודמת, פועלת עדיין היילי, שהרומנים שלו מוכיחים בעשרות דמויות השוות ביניהן בה שיבותן ובשחיתותן, מתפעלים הפעם מתעשיית המכוניות, על כל הפועלים בתוכה, מן המנהלים הגדולים והחשובים ועד לפועלים הפשוטים. הכל כתוב בלשון בומבסטית של שופר-פירסומת המנסה כביכול למכור את האמת ולקוותה, אבל למעשה אינו מתכוון אלא לשבח את שולחיו. ברור שתעשיית המכוניות היא העשייה ענקית, צריך להבין את קשייה העצומים, צריך להעריך את מאמציה להתקדם עם הזמן ולעמוד באתגרים החברתיים, וכן הלאה וכן הלאה. ולמרות שהעבודה ביצור מכוניות היא קשה והיא מפרכת, היא

גדעון שמר, בגלל אופי המוסדות —

מוסקו אלקלעי עזב את התיאטרון הקאמרי לאחר 11 שנים ומילחמת עצבים ארוכה ואכזרית. אלכס פלג המתין שנתיים בבטלה מאונס בהבימה עד שהחליט לחפש את גורלו בלי המכונה הגדולה והמשומנת של התיאטרון הלאומי. גדעון שמר אכל כל תפקיד שהוטל עליו בקאמרי, ואחרי שקיבל מדי ערב דלי מים צוננים על ראשו בקומדיה דלחה כמו השבוי בקומה ה-14, התברר לו סופית: אם רצונו לשמור על בריאותו ועל אהבתו לתיאטרון הוא צריך לנתח מן התיאטרון הנה היום, יחד עם עוד שבעה שמות מן המפורסמים שבפזורת התיאטרון בישראל, מחפשים שלושתם חלום שנידרס. הם רוצים לעבוד אחרת, יחד, שווה בשווה ובי אהבה. 10 נפשות הקימו את במה 73. אנסמבל חדש. עם פני לוביטש ומרים ברנשטיין-כהן, ושושנה רביד ואורנה פורת. ויש גם מנהל אדמיניסטרטיבי, גרשון בילי, ובמאית עזנה שביט ותמארוניא לידיה פינקוס-גני.

וישנה עוד אשה, זו אשר על נישמתה ישחקו שלושת הגברים את ההתחלה החדשה: הדה גאבלר. הדה המורכבת והמתקת של איבסן, לידית 1890 שישנם הטוענים שהיא כלי-כך מודרנית, שטרם גילו אותה. כל חשקנית חולמת להיות פעם אחת הדה, וכל שחקן רוצה להתמודד פעם עם אחד משלושת הגברים החמים סביבה. הבעל, המאהב והמאהב לשעבר. ואם מוסקו אלקלעי מתוודה שמשתדלים הפעם לשחק את הניסטר" ומיד מתגלגל ש.זה נישמע בומבסט" הרי מחרה אחריו גדעון שמר שמה שמחת לכתוב זה המעניין ביותר. ואו מתערב אלכס פלג באנחה גדולה. וגדעון מתהרהר לפתע. ברגע זה משתתקים שלושתם. האם פירושה של שתיקה זו — הבט אחורה בזעם? וברגע אחד הם מסתכלים אחד בשני ויודעים: גורל משותף היה לכולם בני היום בתיאטרון הישראלי.

מוסקו: האמת היא בכל תיאטרון רפרטוארי בארץ לא לבמאי ולא לשחקנים יש זמן, חשק ועניין להוציא את הניסטר מתחת לשורות. בכל מהזו. גדעון: זה בגלל אופי המוסדות. מוסקו: זה מתחיל בצורה בה מודיעים לך שאתה משחק תפקיד מסויים. פשוט שולחים לך הודעה במכתב. גדעון: או שאתה קורא על כך ב עיתון. מוסקו: כן, כך נודע לך שאתה משחק משהו, ואו זורקים לך את הטכסט. גדעון: רצינו לעבוד יחד כפי שצריך לעבוד. לכן הקמנו את במה 73. רצינו

לחלק תפקידים בצורה טבעית וללכת בדרך אמנותית שאנו מזדהים איתה וי שאינה מוכתבת על-ידי פוליטיקה של מנהלים הרוצים בלהיטים קופתיים. שר אלים ארתנו: מה פתאום אתם עושים את זה? זה לא פתאום. כולנו אנשים עסוקים מאוד: פני מלמדת, לידיה, הצעירה הכי עסוקה בארץ. מרים ברנשטיין-כהן — מופיעה בהצגות יחיד, אורנה פורת מנהלת תיאטרון בעצמה. לכולם יש פרי נסה בכבוד. אבל לא פרנסה אנחנו מחפשים, אנחנו מחפשים חלום נידרס. אנחנו רוצים להרגיש שאנחנו עובדים בלב פתוח ובלי להשקיע 90 אחוז מן האנרגיה

אלכס פלג, נגרם הרבה סבל —

הגברים של הדה

על שטויות, על קומדיות שהצליחו באמר ריקה ולכן צריך להעלות אותן גם כן, או על כל מיני מחזות רקק ושיקולים של מנהלים — הרי בארץ יש רעב ליצירה רות משוכחות!

אלכס: לי יש תחושה ברורה מאוד: כל אחד שמחליט לעסוק בתיאטרון ורוצה להיות שחקן — יש לו המון חלומות ריר מנטיים. זה לו כרוך בהרבה סבל. אבל הרי רגילים שו לא כלי-כך באדמה. הוא תמים, הוא חולם, הוא מוכן להיאבק. ומה קורה לו? הרי אנשי התיאטרון בארץ תופכים לאנשים ציניים. זו אינה הגנה שהם מפתחים כלפי המוסדות. מה אני מוצא פה? נשימת של רומנטיקה. וזה הרי מה שצריך להיות בעבודה של שחקן!

מוסקו: יש לנו הרגשה כאילו כולנו קיבלנו מין ילדות שנייה. מצד אחד ישנה הנאיביות והתמימות והשמחה, ומצד שני — הנסיון והמעמדת של כל אחד. כל אחד מאיתנו שייך כבר תפקידים ראשיים ויחד זה ניראה כמו חובבים רומנטיים המיתר בססים על הנסיון האמנותי, וכולנו שותפים, וזה לא משנה כמה שורות יש למישהו — הנה פני לוביץ' מופיעה כבת המשרתת ויש לה רק עשר שורות!

כני שלא ידעו על קיומו, סרק שהתגלה כביכול באיטליה וחושף סודות כמוסים על חייו של ישו. כותב הפרק — גיימס הצדיק, אחיו הצעיר של הנוצרי, ובין הדברים שכתב, רמז כאילו ישו לא מת על הצלב, ועוד סודות מקודשים שכאלה. ואלאס מתנפל על המו"לים המקודשים באותו שצי-קצף ששמר לפרנוגראפים, ולמעשה, חוק מתוכנן הספרים, ההבדל אינו גדול, גם כאן הפרשה מסתיימת בבית משפט, אלא שלפני זה היא מובילה את הקורא בטויל מאורגן על פני כל אירוסה, מאמסטרדם לפרנקפורט ומלונדון לרומא, ואגב מאשרת לגיבור כמה משגלים מוגר מנטליים, כמותם יודעים רק גיבורי ואלאס.

מוסקו אלקלעי, וזורקים לך את הטכסט —

אלכס: ומה זה משנה, הרי באנגליה כששחקן מפורסם צריך בהצגה מסויימת להזיז כסא ותו לא הוא אינו נעלב. הוא יודע שבחודש הבא הכל יתהפך והוא ישחק את המלט.

גדעון: לכן בלונדון נתנו לפיטר הול לנהל תיאטרון כשהיה בן 29 בלבד. הוא לא פקיד ותיק, הוא היה איש תיאטרון מוכשר כמו שד. הרי בישראל לא יודעים לטפח אנסמבל. כאן מנהלים תיאטרות בשיטת הפרד ומשול. אתה רוצה לדבר עם המנהל? אין לו זמן, הוא נוסע לפלייפי-ניס, הוא בישיבה מחוץ לעיר, הוא עסוק, כך לא מנהלים תיאטרון! הדג מסריח מהראש.

מוסקו: כאן אנחנו עובדים בשביל התענוג. הנה, הבמאית, עזנה שביט, הבאה גישה מדעית חדשה. היא מאמינה שהזהר זה מחזה על מה שאנשים עושים לאנשים, מה שאנשים רוצים להיות והם נילחמים באחרים כדי להגשים את עצמם. לכן, ביקשה עזנה של איש מדע, פסי-כיאטר, הוא בא להרבה חזרות ומביא במירות רבה מאוד לעבודה. לדוגמא, מיקרה בולט מאוד של שושנה רביד, היא משחקת את תיארה אלבסטד שעזבה את הבית כדי לחיות עם מאהבה הקודם של הדה גאבלר, איילרט לוברג. אותו מאהב (אלכס פלג) כתב יחד עם תיארה ספר שזכה להצלחה גדולה. ואו הוא נוסט את אהובתו תיארה וחזרו העירה בכונה לפגוש את הדה ולחזור להי הוללות. ואו בליל השתוללות הוא מאבד כתביד כחשוב הרבה יותר מן הספר שכבר יצא לאור. כתביד שנועד להעלות את חשיבותו של הספר. ואחרי אותו לילה נופלט כדור מ אחד מאקדחיה של הדה, ואיילרט גוסס. והנה תיארה, אותה אשה שעזבה את בעלה ואת כל היקר לה בשעתו כדי ללכת אחרי האהוב, נשארת במקום ומתחילה להתקשר אל בעלה של הדה. שושנה רביד לא מצאה לעצמה תשובה משכנעת על השאלה: מדוע היא איננה רצה לבית-ההולדים? מדוע היא נשארת במקום.

ואו ניכנס המדען לתמונה. היה לו הסבר פסיכולוגי ברור. הפסיכיאטר הסביר כי כל אשה נשואה או לא נשואה בהריון שבעלה או מאהבה מכריח אותה להפיל את עובריה והיא עושה כן, היא מנתקת לחלוטין כל קשר עם אותו גבר. והנה אותו כתביד היה כילדם המשותף. ברגע שהמאהב איבד אותו ניתק הקשר ותיארה הרגישה את עצמה משוחררת וורה.

עזנה המשתתפים. 10 נפשות, פסיכיאטר אחד והנריק איבסן. במה 73, מחפשים בהתנדבות, ומה רוצים למצוא?

מוסקו אלקלעי: אפשר לצטט אותי בדם קר: תיאטרון עושים בשביל הצלחה!

מה שמשותף לשני הספרים הוא צילו של ראלף נאדר, האיש שהפחיד את המימ"ד סד האמריקאי במסע הצלב שלו. גבר תעשיית הגדולות והשחיתות שסביבו, נגלגלים מתייחסים אליו בתיעוב (מה מבין האיש בתעשיית המכוניות ואיך הוא מעין להתקין את האנשים החרוצים והמסורים האלה) מעורב בהערצה, ואילו בבשורה ההערצה גלוייה לגמרי. ועוד משותף אחד: אין כל צורך להתיאמן בכדי לקרוא את שניהם. אם השחיתות המשועת שלהם אינה מרדימה את הקורא כבר בעמודים הראשונים, אזי הוא יוכל להתגבר עליהם במהירות גדולה, למרות מספר העמודים הנכבד של כל אחד מהם.